

közi Bíróság megállapította, hogy Szerbia mindaddig megszegi az Emberi Jogok Konvencióját, amíg a népirtást elkövető bűnösöket, Karadžićot, és Mladićot nem adják ki. Ezt követően lehet csak tárgyalni EU-ba történő felvételükről.

Ennek ellentmond, hogy már januárban az összes tagállam – Hollandia és Belgium kivételével – partnerségre lépett Szerbiával. Sőt, 2010-re a Nemzetközi Bíróság is befejezheti ténykedését. Ha addig sem állítják elő a két leginkább ismert személyt, vajon mi történik? Türk szerint a Biztonsági Tanácsnak kellene döntő elhatározásra jutnia, és a bíróság sem kell hogy befejezze a munkáját. Elég lenne, ha a főtitkár egy-két jól irányzott kérdést föltenne, vajon teljesítette-e ígéretét a bíróság, sikerült-e megszilárdítania a békét? Ha Ban-Ki-Mun főtitkár komolyan veszi a szerepét, és megfelelő nemzetközi nyomást is gyakorolnak, úgy a bíróságnak is egy ideig működni kell még. A népirtókat el kell ítélni és meg kell büntetni. Nem szabad cinkosnak maradni efféle főbenjáró bűnben.

Kakasy Judit

„Egyszer török – mindig török”: törökök Németországban

Luft, Stefan: Einmal Türke, immer Türke? = Politische Studien. 59. 2008. H. 41964-74. p.

Erdogan török miniszterelnök múlt évi németországi látogatása során tizenhatezernyi török migráns hallgatóság előtt mondott beszédet Kölnben. A török vendégmunkásság szerepét, Németországon belüli súlyát méltató és jövőjét latolgató beszéd hangsúlyai erőteljes visszhangot és nem kevés ellenérzést keltettek a vendéglátó ország közvéleményében is. A cikk szerzője a reagálások tükrében járja körül a beszéd témáit.

1. A török vendégmunkás intézmény közel ötven éve

A szónok a vendégmunkások és képviselőikben Törökország „küldetésnek” beillő „válallásáról” beszélt, amivel hozzájárult a német gazdaság és társadalom sikeres „felvirágoztatásához”. A szónoki fordulat talán a vendéglátó országban időközben meggyökeresedett migráns-társadalom közösségi tudatát volt hivatva erősíteni, a mitizáló beállítás hangsúlyaira azonban méltán kapta fel a fejét a német közvélemény. Hiszen a történet túlon túl világos, bár éppen kezd kikopni a szakirodalomból: az 1960-as évek elején Németország, ahol akkor már olaszok és görögök dolgoz-

tak, csak helyt adott a nyomatékos török megkeresésnek a vendégmunka ügyében; lényegében Törökország keresett megoldást mind súlyosabb belső foglalkoztatási gondjaira, deviza-mérleghiányára, de a technológia-fejlesztés lehetőségeire is gondolt állampolgárainak nyugat-európai tapasztalatszerzése révén. Németország találhatott volna további lehetőségeket vendégfoglalkoztatásra Európán belül is. Törökország még enyhén zsarolt is a NATO-hoz tartozás kapcsán és a Görögországgal már fennálló együttműködésre mutogatva. Ha valaki „fellendült” a török vendégmunkások tömeges német foglalkoztatása nyomán, az maga Törökország volt. A fizetések egy részének hazautalása a '70-es évektől bőséggel fedezte a mérleghiányt, és családok tízezreinek szociális gondja esett le a török állam válláról. Végül csak Németország nem számolt a beáramlás akkora tömegével, amely végül ellepte az országot; ennek egy idő után gátat sem tudott vetni, sőt lehetővé tette családtagok beköltözését; az utólagos német próbálkozásokat a létszám visszaszorítására az „emberi jogok figyelmen kívül hagyásának” vádja érte.

2. Vízio a török „lobbiról” a német társadalmon belül

Erdogan miniszterelnök, különös tekintettel az anyaország európai kapcsolatigényére, kecsegtető lehetőségként tárta hallgatósága elé a hárommillió török vendégközösség társadalmi befolyás-érvényesítését akár a törvényhozási vagy helyhatósági választásokig elmenően, ha ezt – az USA etnikai migránsköreinek példájára – mint „török lobbit” meg tudja szervezni. Ennek feltétele viszont a német állampolgárság megszerzése, amit a német törvénykezés egy ideje elő is segít, de csak az eredeti állampolgárságról történő lemondással. A törökségnek a kettős állampolgárság lehetősége állna az érdekében. Hiszen aki „egyszer török, az mindig török”. A török identitás megingathatatlan és sérthetetlen. A '90-es évek végén amiatt keletkezett feszültség a két kormány között, hogy a német állampolgárság felvétele okán leadott török állampolgárságot a török állam utólag visszaadta.

3. Integráció – asszimiláció

Törökország jó ideje támogatja a németországi lakossá vált török személyek és családok német integrációját – szociális, foglalkoztatási, civiltársadalmi értelemben, de ellenzi az asszimilációt: a nyelv, a kultúra, a felekezeti feladását. A kölni szónok is ebben az értelemben nyilatkozott, az asszimilációt „az emberség elleni merényletnek” nevezve. A két minőség nyílt szembeállítására problematikus ugyan, fokozatok és fázisok vannak a kettő között, és megkülönböztetünk erőszakos és spontán asszimilációt, demok-

ratikus körülmények között figyelemmel az egyén szabad belátására és döntésére is. Erről van aktuális és speciális mondandója a szociológiának, (vö. például Hartmut Esser: *Soziologie – Spezielle Grundlagen* (Frankfurt a.M., 1999-2001, hat kötetben). Asszimilációról nem beszélhetünk addig – és ez máig a németországi törökség státusza, amíg a zárt etnikai kolóniákba tömörülés a jellemző. A törökök egyféle vallási-etnikai alnemzetet képeznek a német nemzeten belül, ellentétben például az olaszokkal vagy görögökkel, akik régóta felhagytak az önkéntes szegregációval. Az integráció és asszimiláció alakulása ma nyitott kérdés. A német társadalomnak valamilyen formában az utóbbi változat állna az érdekében de ennek az erőforrásai a török közösségen belül rejlnek, a törököknek kell állniuk a sarat már az integráció – a szakmai képzés, a magasabb iskolázás – egyre szaporodó, a nem török fiatalságot is megpróbáló buktatóival szemben. Ezzel kapcsolatban azonban már a német nyelv elsajátítása körül komoly nehézségek merülnek fel, különösen a nők körében, ahol még az anyanyelvi (!) írástudatlanság hihetetlen ürét is ki kell tölteni.

Komáromi Sándor

Oroszország, 2007

Ziegler, Charles E.: Russia and the CIS in 2007: Putin's Final Year? = Asian Survey, XLVIII. évfolyam, 2008. január/február, 1. szám, 133-143. p.

Charles E. Ziegler professzor, tudós, az Institute for Democracy and Development (Louisville) igazgatója.

2007-ben, Vlagyimir Putyin második elnöki terminusának végéhez közeledve, miközben az ország a parlamenti választásokra és az elnökválasztásra készülődött, Oroszország folytatta távolodását az alkotmányos, demokratikus jogállamiságtól. A gazdaságot a magas olaj- és gázárak fenn tartották, de az ország aggasztó szociális problémáinak megoldásában kevés előrelépés történt.

Belpolitika

Ahogy Putyin második elnöki terminusa a végéhez közeledett, a kérdés nem az volt, hogy a korábbi KGB-alezredes hatalmon marad-e, hanem, hogy milyen módon teszi ezt meg. Sokan arra bíztatták a népszerű elnö-

köt, hogy hagyja figyelmen kívül az orosz alkotmányban írottakat, és vezesse tovább az országot korlátlan ideig. Az elnök ennek ellenére jobbnak látta fenntartani a demokrácia látszatát, és úgy döntött, inkább egy hű követőjének adja át az elnökséget, ő maga pedig egy másik kormányzati pozícióból irányít tovább. A korábban magát a pártpolitikától távol tartó Putyin az Egyesült Oroszország párt októberi nagygyűlésén hivatalosan is elfogadta, hogy vezeti a párt listáját a decemberi választásokon, valószínűsítve ezáltal, hogy elfogadná a kormányfői kinevezést. December 2-án pedig bejelentette, hogy pártfogoltját, Dmitrij Medvegyevet támogatja az elnökválasztáson.

Putyin utolsó évében a hadsereg modernizálása és megerősítése központi kérdéssé vált. Szergej Ivanov védelmi miniszter, az elnök közeli szövetségese, 31,6 milliárdos honvédelmi kiadást jelzett elő 2007-re, ami a 2002-es költségvetés négyszerese volt, és új Topol-M ballisztikus rakéták, stratégiai bombázók, légvédelmi rendszerek és tankok beszerzését helyezte kilátásba. Az orosz katonaság fejlesztésének azonban gátat szabtak az orosz társadalom komoly demográfiai, egészségügyi és oktatási problémái, a sorkatonák többsége ugyanis az átlagnál kevésbé egészséges. Az alkoholizmus, a drogfogyasztás, a balesetek és az erőszakos bűncselekmények nagy száma, a HIV/AIDS terjedése, a nagyarányú dohányzás és a környezetszennyezés, mind hozzájárult, hogy Oroszország lakosságának várható átlagéletkora, a fejlődő afrikai országokhoz hasonlóan, 65,3 év. A népesség évente körülbelül 700 000 fővel csökken. Ezeknek a tendenciáknak a visszaszorításával az elnök Dmitrij Medvegyev kormányfő-helyettest bízta meg. Medvegyev ígéretet tett, hogy az egészségügy, az oktatás, a lakáskérdés és a mezőgazdaság problémáinak orvoslására kidolgozott, úgynevezett „nemzeti projekteknek” (*national projects*) köszönhetően az említett szektorok finanszírozására szánt összeg el fogja érni az ország bruttó hazai termékének (*gross domestic product, GDP*) a 9 százalékát.

2007 folyamán Moszkva többször is összetűzésbe került a Nyugattal. A Sanghaji Együttműködési Szervezet (Shanghai Cooperation Organisation, SCO) augusztusi, „Peace Mission 2007” elnevezésű, nemzetközi hadgyakorlatának központi üzenete egyértelműen az volt, hogy Közép-Ázsia biztonságáért nem Washington, hanem az SCO tagállamai, elsősorban Oroszország és Kína felelősek. Putyin erősen kritizálta Amerika unilaterálisát, és bejelentette, hogy Oroszország újra nagy távolságú őrjáratokat indít az Atlanti-óceán északi területei és a Csendes-óceán felett. Az elnök a Nyugattal szemben felvett, magabiztos álláspontja táplálta a nacionalizmust az országon belül is. A hazafiasság és az idegengyűlölet egyre szélesebb körben terjedt el, megnőtt a külföldiek elleni támadások száma.